

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2019. március 14.*

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – Az e cikk által tiltott kartellel okozott kár megtérítése – A megtérítésért felelős jogalanyok meghatározása – Jogalanyok jogutódlása – A vállalkozás fogalma – A gazdasági folytonosság kritériuma”

A C-724/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Korkein oikeus (legfelsőbb bíróság, Finnország) a Bírósághoz 2017. december 22-én érkezett, 2017. december 19-i határozatával terjesztett elő

a **Vantaan kaupunki**

és

a **Skanska Industrial Solutions Oy**,

az **NCC Industry Oy**,

az **Asfaltmix Oy**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

Tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök (előadó), R. Silva de Lapuerta, a Bíróság elnökhelyettese, a második tanács bírájaként eljárva, E. Levits, M. Berger és P. G. Xuereb bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. január 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Vantaan kaupunki képviseletében N. Mickelsson és O. Hyvönen asianajajat,
- a Skanska Industrial Solutions Oy képviseletében A. P. Mentula és T. Väätäinen asianajajat,
- az NCC Industry Oy képviseletében I. Aalto-Setälä, M. Kokko, M. von Schrowe és H. Koivuniemi asianajajat,

* Az eljárás nyelve: finn.

- az Asphaltmix Oy képviselőjében S. Hiltunen, A. Laine és M. Blomfelt asiansaját,
- a finn kormány képviselőjében J. Heliskoski és S. Hartikainen, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében C. Vollrath, H. Leupold, G. Meessen és M. Huttunen, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. február 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikknek és az uniós jog tényleges érvényesülése elvének a finn jogrendben az uniós versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó szabályokra tekintettel történő értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a finnországi aszfaltpiacon működő kartellből eredő kár megtérítése tárgyában az egyfelől a Vantaan kaupunki (Vantaa önkormányzata, Finnország), másfelől pedig a Skanska Industrial Solutions Oy, az NCC Industry Oy és az Asphaltmix Oy között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

- 3 A vahingonkorvauslaki 412/1974 (a kártérítésről szóló 412/1974. sz. törvény) 2. fejezetén belül az 1. cikk értelmében az, aki szándékosan vagy gondatlanságból más személynek kárt okoz, köteles azt megtéríteni.
- 4 E törvény 6. fejezetén belül a 2. cikk szerint, ha a kárt két vagy több személy okozta, vagy ha ugyanazon kár megtérítésére két vagy több személy köteles, e személyek egyetemlegesen felelnek.
- 5 A részvénytársaságokra vonatkozó finn jogszabályi rendelkezések alapján minden részvénytársaság saját vagyonnal és saját felelősséggel rendelkező önálló jogi személy.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 6 Az 1994 és 2002 közötti évek során kartell működött a finnországi aszfaltpiacon (a továbbiakban: a szóban forgó kartell). E kartell, amely a piacok felosztására, az árakra és az átalányáras ajánlatok benyújtására vonatkozott, e tagállam egészét lefedte, és alkalmas volt arra is, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet. Az említett kartellben részt vett többek között a Lemminkäinen Oyj, a Sata-Asfaltti Oy, az Interasfaltti Oy, az Asfalttineliö Oy és az Asfaltti-Tekra Oy.

- 7 2000. március 22-én az Asfaltti-Tekra, amelynek cégneve 2000. november 1-jétől Skanska Asfaltti Oy lett, megszerezte a Sata-Asfaltti összes részvényét. Ez utóbbi társaság 2002. január 23-án megszűnt olyan végelszámolási eljárást követően, amelynek keretében a gazdasági tevékenységeit 2000. december 13-tól átvette a Skanska Asfaltti. Ez utóbbi szintén részt vett a szóban forgó kartellben. E társaság cégneve 2017. augusztus 9-től Skanska Industrial Solutions lett (a továbbiakban: SIS).
- 8 Az Interasfaltti az Oy Läntinen Teollisuuskatu 15 kizárólagos tulajdonban lévő leányvállalata volt. 2000. október 31-én az NCC Finland Oy megszerezte az Oy Läntinen Teollisuuskatu 15 részvényeit. 2002. szeptember 30-án az Interasfaltti beolvadt az Oy Läntinen Teollisuuskatu 15-be, amely ugyanezen alkalommal felvette az Interasfaltti nevet. 2003. január 1-jén az NCC Finland három új társaságra vált szét. Ezek egyike, az NCC Roads Oy, az Interasfaltti Oy összes részvényének tulajdonosa lett. 2003. december 31-én az Interasfaltti megszűnt olyan végelszámolási eljárást követően, amelynek keretében a gazdasági tevékenységeit 2003. február 1-jétől átvette az NCC Roads. Ez utóbbi társaság cégneve 2016. május 1-jétől NCC Industry lett (a továbbiakban: NCC).
- 9 2000. június 20-án a Siilin Sora Oy, amelynek cégneve 2000. október 17-től Rudus Asfaltti Oy lett, megszerezte az Asfalttinelio összes részvényét. 2002. január 23-án az Asfalttinelio megszűnt olyan végelszámolási eljárást követően, amelynek keretében a gazdasági tevékenységeit 2001. február 16-tól átvette a Rudus Asfaltti. Ez utóbbi társaság cégneve 2014. január 10-től Asphaltmix lett.
- 10 2004. március 31-én kilpailuvirasto (versenyhatóság, Finnország) azt indítványozta, hogy hét társasággal szemben alkalmazzanak pénzügyi szankciókat. A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Finnország) 2009. szeptember 29-i ítéletében a gazdasági folytonosságnak a Bíróság által az ítélkezési gyakorlatában elismert kritériuma alapján pénzügyi szankciókat alkalmazott többek között a SIS-szel szemben a saját, valamint a Sata-Asfaltti magatartása miatt, az NCC-vel szemben az Interasfaltti magatartása miatt, az Asphaltmixszel szemben pedig az Asfalttinelio magatartása miatt, amiért azok megsértették a kilpailunrajoituslakit (a versenykorlátozásokról szóló törvény) és az EK 81. cikket (jelenleg az EUMSZ 101. cikk).
- 11 A Korkein hallinto-oikeus (legfelsőbb közigazgatási bíróság) ezen ítélete alapján Vantaa önkormányzata, amely az 1998-tól 2001-ig terjedő évekre átalányáras szerződéseket kötött a Lemminkäinennel az aszfaltágazatban, 2009. december 2-án a käräjäoikeus (körzeti bíróság, Finnország) előtt kártérítési keresetet indított többek között a SIS, az NCC és az Asphaltmix ellen, azt állítva, hogy e három társaság egyetemlegesen felel azon többletköltségért, amelyet az aszfaltozási munkák elvégzése során az átalányáras szerződéseknek a szóban forgó kartellből eredő túlszámlázása folytán a Vantaa kaupunkinek (Vantaa önkormányzata) viselnie kellett. A SIS, az NCC és az Asphaltmix ezzel szemben előadta, hogy ők nem felelősek a jogilag önálló azon társaságok által okozott károkért, amelyek részt vettek e kartellben, továbbá hogy a kártérítési kérelmet az utóbbi társaságok végelszámolására irányuló eljárások keretében kellett volna előterjeszteni.
- 12 A käräjäoikeus (körzeti bíróság) a SIS-t a saját, valamint a Sata-Asfaltti magatartása miatt, az NCC-t az Interasfaltti magatartása miatt, az Asphaltmixet pedig az Asfalttinelio magatartása miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. E bíróság megállapította, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben az olyan személy számára, akinek az uniós jog megsértése miatt kára keletkezett, gyakorlatilag lehetetlen vagy rendkívül nehéz lenne, hogy a felelőséggel és a társaságokkal kapcsolatos finn jogszabályi rendelkezések alapján kártérítéshez jusson az e jogsértés folytán bekövetkező kárért. Az említett bíróság úgy ítélte meg, hogy az EUMSZ 101. cikk tényleges érvényesülésének biztosítása érdekében a gazdasági folytonosság kritériumát ugyanúgy alkalmazni kell az e kár megtérítéséért való felelősség betudására, mint a bíróságok kiszabásával kapcsolatban.
- 13 A fellebbezés alapján eljáró hovioikeus (fellebbviteli bíróság, Finnország) megállapította, hogy a tényleges érvényesülés elve nem vonhatja kétségbe a polgári jogi felelőséggel kapcsolatos finn szabályozás alapvető sajátosságait, továbbá hogy a gazdasági folytonosságnak a bíróságok kiszabása kapcsán alkalmazott kritériuma pontosabb részletszabályok vagy rendelkezések hiányában nem

ülthető át a kártérítési keresetekre. Következésképpen e bíróság elutasította a Vantaa önkormányzata által előterjesztett kérelmeket, amennyiben azok a Sata-Asfaltti magatartása miatt a SIS ellen, valamint az NCC és az Asfaltmix ellen irányultak.

- 14 Vantaa önkormányzata a hovioikeus (fellebbviteli bíróság) határozatával szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Korkein oikeushoz (legfelsőbb bíróság, Finnország).
- 15 Ez utóbbi bíróság megállapítja, hogy a finn jogban nincsenek olyan szabályok, amelyek az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben az uniós versenyjog megsértésével okozott károkért való felelősség betudásáról rendelkeznenek. A polgári jogi felelősségre vonatkozóan a finn jogban meghatározott szabályok azon az elven alapulnak, amely szerint csak az a jogalany tartozik felelősséggel, amely a kárt okozta. A jogi személyeket illetően el lehet térni ettől az elvtől azáltal, hogy elvonatkoztatnak a jogi személy autonómiájától. Ez az út azonban csak akkor járható, ha az érintett gazdasági szereplők a cégcsoportszerkezetet, a társaságok közötti kapcsolatokat vagy a valamely részvényes által gyakorolt irányítást kifogásolható vagy mesterséges módon úgy használták fel, hogy azzal megkerülték a jogszabályon alapuló felelősséget.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy bármely személy jogosult követelni az EUMSZ 101. cikk megsértése folytán bekövetkezett kár megtérítését, amennyiben okozati összefüggés áll fenn e kár és az említett jogsértés között, továbbá hogy e jog gyakorlásának feltételeit az egyes tagállamok belső jogrendszerében kell meghatározni.
- 17 Ezen ítélkezési gyakorlatból azonban nem tűnik ki egyértelműen, hogy az ilyen kár megtérítésére köteles személyeket vajon az EUMSZ 101. cikk közvetlen alkalmazása alapján vagy pedig az egyes tagállamok belső jogrendszerében megállapított feltételeknek megfelelően kell meghatározni.
- 18 Abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésével okozott kár megtérítéséért felelős személyeket közvetlenül e cikk alkalmazásával kellene meghatározni, a kérdést előterjesztő bíróság szerint még azt is tisztázni kellene, hogy melyek azok a személyek, akiknek betudható az e jogsértésért való felelősség.
- 19 E tekintetben meg lehetne állapítani akár annak a személynek a felelősségét, amely a versenyszabályokat megsértette, akár pedig az EUMSZ 101. cikk értelmében vett azon „vállalkozás” felelősségét, amely e szabályokkal ellentétesen járt el. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy ha a versenyszabályokat olyan vállalkozás sérti meg, amely több jogi személyből áll, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie e jogsértésért. Ezen ítélkezési gyakorlat alapján lehetséges, hogy az EUMSZ 101. cikk megsértéséért való felelősséget annak a jogalanynak tudják be, amely tovább folytatta az e jogsértést elkövető jogalany gazdasági tevékenységeit, amennyiben ez utóbbi jogalany megszűnt.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésével okozott kár megtérítéséért felelős személyeket nem közvetlenül e cikk alkalmazásával kell meghatározni, a szóban forgó kartellért való felelősség betudását a finn jogszabályokból, valamint az uniós jog tényleges érvényesülésének elvéből kiindulva kellene elvégeznie.
- 21 E tekintetben e bíróság azt kérdezi, hogy az említett elv magában foglalja-e, hogy az uniós versenyjog megsértéséért való felelősséget annak a társaságnak kell betudni, amely átvette annak a megszűnt társaságnak a tőkéjét, és tovább folytatta a gazdasági tevékenységeit, amely korábban részt vett a kartellben. Felmerül tehát az a kérdés, hogy a tényleges érvényesülés elvével ellentétes-e a jelen ítélet 15. pontjában ismertetetthez hasonló nemzeti szabályozás, igenlő válasz esetén pedig megállapítható-e, hogy a kartellben részt vevő társaság gazdasági tevékenységeit tovább folytató társaság felelőssége csak akkor állhat fenn, ha az előbbi társaság az utóbbi társaság tőkéje megszerzésének időpontjában tudott vagy tudnia kellett volna arról, hogy az utóbbi társaság ilyen jogsértést követett el.

- 22 E körülmények között a Korkein oikeus (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Az EUMSZ 101. cikk közvetlen alkalmazásával vagy a nemzeti szabályok alapján kell-e választ adni arra a kérdésre, hogy ki tartozik felelősséggel az említett cikkbe ütköző magatartással okozott kár megtérítéséért?
  - 2) Ha a kártérítésre köteles személyeket közvetlenül az EUMSZ 101. cikk alapján kell meghatározni: azok tartoznak-e kártérítési felelősséggel, akik az e rendelkezésben említett »vállalkozás« fogalma alá tartoznak? Ugyanazokat az elveket kell-e alkalmazni a kártérítésre köteles személyek meghatározására, mint amelyeket a Bíróság bírságolási ügyekben az ezen ügyekben felelős személyek meghatározására alkalmazott, és amelyek szerint a felelősség különösen az ugyanazon gazdasági egységhez való tartozáson vagy a gazdasági folytonosságon alapulhat?
  - 3) Ha a kártérítésre köteles személyeket a tagállam nemzeti szabályai alapján kell meghatározni: ellentétes-e a tényleges érvényesülés uniós jogi követelményével az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint az EUMSZ 101. cikkbe ütköző kartellben részt vevő társaság összes részvényének megszerzését követően e társaságot megszüntető és annak gazdasági tevékenységét folytató társaság annak ellenére nem tartozik felelősséggel a megszünt társaság versenykorlátozó magatartásával okozott kár megtérítéséért, hogy a megszünt társaságtól a gyakorlatban lehetetlen vagy rendkívül nehéz lenne kártérítéshez jutni? Ellentétes-e a tényleges érvényesülés követelményével valamely tagállam nemzeti jogának olyan értelmezése, amely szerint a kárfelelősség egyik feltétele, hogy az ismertetett átalakulásra jogellenesen vagy mesterségesen, a versenyjogi kártérítési kötelezettség megkerülése céljából vagy egyébként tisztességtelen módon került sor, vagy legalább hogy az átalakulásakor a társaság tudott vagy tudnia kellett volna a versenyjogi jogsértésről?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 23 Első és második kérdésével, amelyeket együtt kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az EUMSZ 101. cikket akként kell-e értelmezni, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, amikor is az e cikk által tiltott kartellben részt vevő társaságok összes részvényét megszerezték más társaságok, amelyek megszüntették az előbbi társaságokat, és tovább folytatták azok gazdasági tevékenységeit, a részvényeket megszerző társaságok felelőssé tehetőek az e kartell által okozott kárért.
- 24 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése és az EUMSZ 102. cikk közvetlen joghatásokat fejt ki a magánszemélyek közötti jogviszonyokban, és olyan jogokat keletkeztet a jogalanyok számára, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 25 Állandó ítélkezési gyakorlat, hogy az EUMSZ 101. cikk teljes érvényesülését, és különösen az (1) bekezdésében megfogalmazott tilalom hatékony érvényesülését kockáztatná, ha nem igényelhetne bármely személy kártérítést olyan szerződés vagy magatartás által okozott kárért, amely alkalmas a verseny korlátozására vagy torzítására (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Így bármely személy kártérítést igényelhet az őt ért kárért, amennyiben okozati összefüggés áll fenn az említett kár és valamely kartell vagy az EUMSZ 101. cikk által tiltott magatartás között (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 27 Kétségtelen, hogy az erre vonatkozó uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendszerének feladata szabályozni a valamely kartellből vagy az EUMSZ 101. cikk által tiltott magatartásból eredő kár megtérítésének követelésére vonatkozó jog gyakorlásának feltételeit, amennyiben tiszteletben tartják az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét (lásd ebben az értelemben: 2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 28 Ugyanakkor, mint azt lényegében a főtanácsnok is megállapította az indítványának 60–62. pontjában, az EUMSZ 101. cikk megsértésével okozott kár megtérítésére köteles jogalany meghatározásával kapcsolatos kérdést közvetlenül szabályozza az uniós jog.
- 29 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövegéből ugyanis kitűnik, hogy a Szerződések megszövegezői úgy határoztak, hogy a „vállalkozás” fogalmát használják az e rendelkezésben előírt tilalom megsértését elkövető jogalany megnevezésére (lásd ebben az értelemben: 2017. április 27-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 46. pont).
- 30 Ezenkívül állandó ítélkezési gyakorlat, hogy az uniós versenyjog a vállalkozások tevékenységeire vonatkozik (lásd ebben az értelemben: 2007. december 11-i ETI és társai ítélet, C-280/06, EU:C:2007:775, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2014. december 18-i Bizottság kontra Parker Hannifin Manufacturing és Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 31 Márpedig, mivel az uniós versenyszabályok megsértéséből eredő kárért való felelősség személyes jellegű, az e szabályokat megsértő vállalkozásnak kell megtérítenie a jogsértéssel okozott kárt.
- 32 Az eddigi megfontolásokból következik, hogy a kartellel vagy az EUMSZ 101. cikk értelmében tiltott magatartással okozott kár megtérítésére köteles jogalanyok az e rendelkezés értelmében vett azon vállalkozások, amelyek részt vettek e kartellben vagy e magatartásban.
- 33 Ezt az értelmezést nem vonja kétségbe az Európai Bizottság által a tárgyalás során előadott azon érv, amely szerint a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.) 11. cikkének (1) bekezdéséből – amelynek értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a versenyjogi jogsértést közös magatartással előidéző vállalkozások egyetemlegesen feleljenek a versenyjogi jogsértéssel okozott kárért – az következik, hogy az e kár megtérítésére köteles jogalanyt az egyes tagállamok belső jogrendszerében kell meghatározni, tiszteletben tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.
- 34 A 2014/104 irányelv – amely egyébként *ratione temporis* nem alkalmazható az alapeljárásban vizsgált tényállásra – e rendelkezése ugyanis nem az ilyen kár megtérítésére köteles jogalanyok meghatározására vonatkozik, hanem a felelősségnek az említett jogalanyok közötti megosztására, következésképpen pedig nem biztosít hatáskört a tagállamoknak arra, hogy meghatározzák az ilyen jogalanyokat.
- 35 Épp ellenkezőleg, az említett rendelkezés megerősíti, mint az a 2014/104 irányelv „Tárgy és hatály” című 1. cikke (1) bekezdésének első mondatában is szerepel, hogy az uniós versenyjog megsértésével okozott kárért pontosan azok a „vállalkozások” tartoznak felelősséggel, amelyek e jogsértést elkövették.
- 36 Ennek pontosítása után emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „vállalkozás” fogalma magában foglal minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyt, függetlenül annak jogállásától és finanszírozási módjától (2007. december 11-i ETI és társai ítélet, C-280/06, EU:C:2007:775, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 37 Ezen összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból e gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll (2017. április 27-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, C-516/15 P, EU:C:2017:314, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 38 Az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló olyan helyzetet illetően, amelyben a vállalkozás szerkezetátalakítására kerül sor, és amelyben az uniós versenyjog megsértését elkövető jogalany megszűnik létezni, emlékeztetni kell arra, hogy amikor az ilyen jogsértést elkövető jogalany jogi vagy szervezeti változáson megy keresztül, e változás nem feltétlenül eredményezi új, a jogsértést elkövető korábbi jogalany magatartása miatti felelősség alól mentesülő vállalkozás létrejöttét, ha gazdasági szempontból azonos a két jogalany (lásd ebben az értelemben: 2007. december 11-i ETI és társai ítélet, C-280/06, EU:C:2007:775, 42. pont; 2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 22. pont; 2014. december 18-i Bizottság kontra Parker Hannifin Manufacturing és Parker-Hannifin ítélet, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 40. pont).
- 39 Így nem összeegyeztethetetlen a személyes felelősség elvével, ha a jogsértésért való felelősséget azon minőségében tudják be valamely társaságnak, hogy e társaságba olvadt be az a társaság, amely a jogsértést elkövette, amennyiben ez utóbbi társaság megszűnt létezni (2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 A Bíróság ezenkívül pontosította, hogy az uniós versenyszabályok hatékony végrehajtása érdekében szükségesnek bizonyulhat, hogy az e szabályok megsértéséért való felelősséget azon jogalanyra tudják be, amely megszerezte az e jogsértést elkövető vállalkozást, amennyiben ez utóbbi vállalkozás megszűnik létezni azon tény következtében, hogy beolvadt az őt megszerző jogalanyba, amely átvevő társaságként megszerzi a jogsértő vállalkozás aktíváit és passzíváit, ideértve az uniós jog megsértéséért fennálló felelősségét is (2013. december 5-i SNIA kontra Bizottság ítélet, C-448/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:801, 25. pont).
- 41 E tekintetben az Asfaltmix lényegében azt állítja, hogy mivel a jelen ítélet 36–40. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat azzal összefüggésben került kialakításra, amikor a Bizottság [az EUMSZ 101. cikkben] és [az EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 23. cikkének (2) bekezdése alapján bírságokat szab ki, ez az ítélkezési gyakorlat nem alkalmazható az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló kártérítési keresetre.
- 42 Ennek az érveknek nem lehet helyt adni.
- 43 Mint azt ugyanis a jelen ítélet 25. pontja felidézte, az EUMSZ 101. cikk teljes érvényesülését, és különösen az (1) bekezdésében megfogalmazott tilalom hatékony érvényesülését biztosítja a bármely személyt megillető azon jog, hogy a kartellel vagy az e cikkben tiltott magatartással okozott kár megtérítését követelje.
- 44 Az ilyen jog ugyanis megerősíti az uniós versenyszabályok hatékonyságát, és gyengíti a verseny korlátozására vagy torzítására alkalmas, gyakran rejtett megállapodásokat vagy magatartásokat, elősegítve ezzel az Unión belüli hatékony verseny fenntartását (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Mint azt a főtanácsnok is lényegében megjegyezte az indítványának 80. pontjában, az uniós versenyszabályok megsértése alapján indított kártérítési keresetek szerves részét képezik az e szabályok végrehajtására irányuló azon rendszernek, amely arra irányul, hogy elmarasztalja a vállalkozásokat a versenyellenes magatartásaikért, és visszatartsa azokat az ilyen magatartások tanúsításától.

- 46 Ezért veszélyeztetné az e rendszerrel elérni kívánt célt, valamint az említett szabályok hatékony érvényesülését, ha az uniós versenyszabályok megsértésével okozott kárért felelős vállalkozások azon egyszerű tény folytán mentesülhetnének a felelősségük alól, hogy szerkezetátalakítások, átruházások, illetve egyéb jogi vagy szervezeti változások következtében módosult az azonosságuk (lásd analógia útján: 2007. december 11-i ETI és társai ítélet, C-280/06, EU:C:2007:775, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 47 A fentiekből következik, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „vállalkozás” fogalmának – amely az uniós jog önálló fogalmát képezi – nem lehet eltérő tartalma azon kontextusban, amikor a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése alapján bírságokat szab ki, valamint azon kontextusban, amikor az uniós versenyszabályok megsértése miatt kártérítési kereseteket indítanak.
- 48 Az alapeljárásban a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a SIS, az NCC és az Asfaltmix megszerezte az első esetében a Sata-Asfaltti, a második esetében az Interasfaltti, a harmadik esetében pedig az Asfalttinielő, vagyis azon társaságok összes részvényét, amelyek részt vettek a szóban forgó kartellben, ezt követően pedig a 2000., 2001. és 2003. év során lefolytatott végelszámolási eljárások alkalmával átvette ez utóbbi társaságok összes gazdasági tevékenységét, és megszűntette e társaságokat.
- 49 Ezért úgy tűnik – fenntartva, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak kell az összes releváns körülményre tekintettel végleges mérlegelést lefolytatnia –, hogy gazdasági szempontból azonosság áll fenn egyrészt a SIS, az NCC és az Asfaltmix, másrészt pedig a Sata-Asfaltti, az Interasfaltti és az Asfalttinielő között, mivel ez utóbbi három társaság megszűnt jogi személyként létezni.
- 50 E feltételek mellett meg kell állapítani, hogy SIS, az NCC és az Asfaltmix az első esetében a Sata-Asfaltti, a második esetében az Interasfaltti, a harmadik esetében pedig az Asfalttinielő jogutódjaként átvállalta ez utóbbi társaságoknak a szóban forgó kartellel okozott kárért fennálló felelősségét, azon körülmény folytán, hogy jogi személyekként biztosították az említett társaságok gazdasági folytonosságát.
- 51 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel az első és második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikket akként kell értelmezni, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, amikor is az e cikk által tiltott kartellben részt vevő társaságok összes részvényét megszerezték más társaságok, amelyek megszüntették az előbbi társaságokat, és tovább folytatták azok gazdasági tevékenységeit, a részvényeket megszerző társaságok felelőssé tehetőek az e kartell által okozott kárért.
- 52 Az első és második kérdésre adott válaszra tekintettel a harmadik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A jelen ítélet időbeli hatályának korlátozására irányuló kérelemről

- 53 A tárgyalás során az NCC kérte, hogy a Bíróság korlátozza a jelen ítélet időbeli hatályát abban az esetben, ha úgy ítélné meg, hogy a gazdasági folytonosság kritériumát alkalmazni kell az uniós versenyszabályok megsértésével okozott kár megtérítésére köteles személyek meghatározására.
- 54 Kérelmének alátámasztása érdekében az NCC azt állítja, hogy ez az értelmezés nem volt előre látható, továbbá visszaható hatályt biztosít e szabályoknak, és nem várt következményekkel jár a vállalkozások tevékenységére nézve.
- 55 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint azon értelmezés, amelyet az utóbbi valamely uniós jogszabály kapcsán fejt ki az EUMSZ 267. cikkben rá ruházott hatáskör gyakorlása során, megmagyarázza és pontosítja e szabály hatályát és jelentőségét, amely szerint azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és

alkalmazni kellett volna. Ebből következően az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is, ha egyébként teljesülnek azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását (2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 56 A Bíróság csak kivételesen, az uniós jogrendhez szorosan hozzátartozó jogbiztonság általános elvének alkalmazása útján korlátozhatja bármely érdekelt azon lehetőségét, hogy a jóhiszeműen létrejött jogviszonyok vitatása céljából a Bíróság által értelmezett rendelkezésre hivatkozzon. A Bíróság az érdekeltek jóhiszeműségére és a súlyos zavarok kockázatának fennállására vonatkozó két alapvető feltétel teljesülése esetén dönthet e korlátozásról (2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 57 Konkrétabban fogalmazva, a Bíróság ezt a megoldást csak világosan meghatározott körülmények között alkalmazta, abban az esetben, amikor az érvényes és hatályos szabályozás alapján jóhiszeműen létesített jogviszonyok nagy száma miatt súlyos gazdasági következmények felmerülésének kockázata állt fenn, és úgy tűnt, hogy a magánszemélyeket és a nemzeti hatóságokat az uniós rendelkezések hatályát illető objektív és jelentős bizonytalanság az uniós szabályozásnak meg nem felelő magatartásra indította, és e bizonytalansághoz esetleg maguk a tagállamok vagy a Bizottság magatartása is hozzájárult (2016. szeptember 22-i Microsoft Mobile Sales International és társai ítélet, C-110/15, EU:C:2016:717, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 58 A jelen esetben, mivel az NCC semmivel nem támasztotta alá az állításait, nem bizonyította, hogy a jelen ítélet 56. pontja szerinti kritériumok a jelen ügyben teljesülnének.
- 59 Következésképpen a jelen ítélet időbeli hatálya nem korlátozható.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 101. cikket akként kell értelmezni, hogy az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, amikor is az e cikk által tiltott kartellben részt vevő társaságok összes részvényét megszerezték más társaságok, amelyek megszüntették az előbbi társaságokat, és tovább folytatták azok gazdasági tevékenységeit, a részvényeket megszerző társaságok felelőssé tehetők az e kartell által okozott kárért.

Aláírások